

Рекли су о Србима

"... Наша отаџбина је изгубила рат. Победили су Енглези, Американци, Руси. Можда су имали бољи материјал, више војске, боље војсковође. Но то је уствари изразито материјална победа. Ту победу су однели они. Међутим, има овде међу нама један народ који је од свих победника извојевао једну много лепшу, другу победу. Победу душе, победу срца, победу мира и хришћанске љубави. Тај народ су Срби. Ми смо их раније само површно познавали.

Али смо такође добро знали шта смо ми чинили у њиховој отаџбини. Убијали смо на стотине Срба, који су бранили земљу; за једног нашег убијеног војника, који је иначе представљао власт окупатора-насилника. Па не само да смо то чинили, већ смо са благонаклоношћу посматрали како тамо на Србе пуцају са свих страна: и Италијани, и Мађари и Шиптари и Бугари и... Знали смо да се овде међу нама налази 5.000 Срба официра који су некада представљали елиту друштва у својој земљи, а сада личе на живе костуре, малаксали и изнемогли од глади. Знали смо да код Срба живи веровање да "ко се не освети - тај се не посвети", и ми смо се заиста плашили освете тих српских мученика.

Бојали смо се да ће они после капитулације наше земље чинити с нама оно што смо ми њима чинили. Живо смо замишљали ту драму и већ смо у машти гледали нашу децу како плове низ канализацију или их пеку у градској пекари. Замишљали смо убијање наших људи, силовање наших жена, рушење и разарање наших домова. Међутим, како је било?

Кад су покидане логорске жице и када се 5.000 живих српских костура расуло слободно по нашој земљи, они су миловали нашу децу поклањајући им бонбоне, мирно разговарали са нама. Срби су дакле миловали децу оних који су њихову Отаџбину у црној звали. Тек сада разумемо зашто је наш велики песник Гете учио српски језик. Сада тек схватамо зашто Бизмаркова последња реч на самртној постељи беше - Србија!

Та побједа је већа и узвишенија од сваке материјалне победе! Такву победу чини ми се, могли су извојевати и задобити само Срби, одгајени у њиховом светском духу и јуначким српским песмама које је наш Гете тако много волео...

Ова победа ће вековима живети у душама Немаца, а тој победи и Србима који су је извојевали, желео сам да посветим ову моју последњу свештеничку проповед".

Протестантски пастор Fridrih Grisendorf на проповеди 1945. године у селу Everburgu код Osnabrika.

Сви Срби у аустријским и маџарским земљама имају много лукавости,прирођене духовитости и притворности,сељаци нису тако глупи и будалести као у осталим земљама....

ФРИДРИХ ВИЛХЕЛМ ФОН ТАУБЕ, немачки писац (1777)

Весело расположење не напушта Србина готово никад;свуда се изражава наклоност ка дружењу и гостољубивости.

ОТО ПИРХ,пруски гардијски официр(1829)

Српска (је) девиза-"Ни од чега се не изненађивати".

ПАВЕЛ АПОЛОНОВИЧ РОВИНСКИ(1868-1869)

Народне особине (Срба) су: смисао за породице, љубав према родитељима, љубав слободе и отаџбине, храброст, гостопримство, умереност, с друге стране:свађалачки дух,препреденост, празноверје.

АЛБЕРТ ВИРТ, немачки публициста(1914)

Сваки је Србин центлмен.

В.ДЕНТОН,енглески путник(по Драгиши Васићу)

Француски историчар Ернест Дени - "Велика Србија"; 1915: "Српски успеси се објашњавају научном надмоћношћу њихових виших официра и моралном вредноћом њихових војника." (реч је о балканским ратовима).

Норвешки пуковник Карстен Ангел, учесник напада на Србију у I светском рату: "Дошли смо са мало поштовања за њих, а враћамо се пуни дивљења. Видели смо народ миран, самопоуздан, родољубив. Нашли смо најбоље војнике на свету, храбре, послушне, трезвене, издржљиве, вољне да жртвују живот за земљу и националну идеју".

Ханс Фогел, немачки војни лекар: "У сваком рату и свакој војсци има забушаната, али у част српске војске морам рећи да у њој кукавичлук и дезертација на фронту пред непријатељем беху потпуно непознати".

Француски публициста Огист Говен: "Срби, према којима су људи Пеште и Беча показивали само

презир пун омаловажавања, они ништавни људи, за које су се спремали да их у прах и пепео разнесу, учинише да беже пред њима заставе Франца Јозефа I... Ми присуствујемо ускрснућу Велике Србије на хрошћанском истоку".

Француски публицист Едуард Шире; 1917: "Својим херојством у последњем рату, својим чудним одржањем дате речи, својим узвишеним мучеништвом, које је потврдило њену неразрушиву моралну снагу и своју скору ренесансу, Србија је скоком ушла у први ранг солидарности народа који се боре против тевтонске хегемоније, а за слободу света. Племенитошћу свога држања и етничком храброшћу у патњи, она привлачи општу симпатију и дивљење. Отада, човек се пита каквим је чудом унутрашњег живота ова нација, увек гоњена и тлачена од својих суседа, умела да одржи интегритет своје савести и да проследи свој идеал упркос противних околности. То је један проблем народне психологије јединственог карактера. Уосталом, велики генији су образовали нације за њихове специјалне мисије, са најразноврснијим етничким елементима. Ми овде видимо како подсвесно народна душа следује без увијања свом идеалу са етничким елементима хомогеним и да натерају целу нацију, као своје хероје, да то реализује.

Француски маршал и српски војвода, Франше д Епере: "Ко су ти јунаци који могу да се подиче да су заслужили једно од највећих одликовања на свету? То су сељаци, скоро сви, то су Срби, тврди на муци, трезвени, скромни, несаломљиви, то су људи слободни, горди на своју расу и господари својих њива. Окупљени око свог краља и заставе за слободу земље; ти сељаци, без напора, претворили су се у војнике најхрабрије, најистрајније, најбоље од свих."

Франц Тирфалдер; 1935: "Много су ми пута учесници у тамошњем рату саопштили колико су их дубоко дирнули храброст Срба, њихово витешко понашање према победницима и према побеђенима, њихова издржљивост и војничко држање."

Константин Јиричек, чешки историчар: "Срби и Српкиње средњег века беху лепа људи са правилним цртама... противно глатко избријаним Италијанима, Срби и остали народи источне Европе носили су дугу браду и косу... Песнички идеал беше жена отворено златне боје, као и у делима класичне старине... На старим фрескама и у описима приказују се Срби и Српкиње као високи и лепа људи са правилним цртама лица... Србин Босанац је по расту и данас виши од Србина из других крајева... Поред смеђе и црне косе, која преовлађује, има још и данас плавих људи..."

Велики Мајеров конверзациони лексикон; Беч 1909: "Типичан Србин, најчешће у Херцеговини, висок је, широких плећа, глава је добро пропорционална, чело лепо сачињено, нос често орловског кроја, коса плава, очи светле до смеђе."

Фридрих Валиш; 1928: "У Србији и Црној Гори виђа се ванредно велики број лепих жена. Са чуђењем ћете наћи у беди и прљавштини једне брдске колибе, жене класичне лепоте. Неупоредив је слободан, велики поглед тамних очију између дугих трепавица, а испод оштро изразитих обрва. Између усана лако извијених светле се правилни, бљештећи бели зуби. Лице је обавијено тамним таласима косе која се повија."

Феликс Каниц: "Као и данас, тако је и по византијским изворима који су увек Словене строго оцењивали, храброст је била истакнута врлина Срба. Историја прича о многим српским људима који су се снагом, храброшћу и пожртвованошћу показали достојним места поред хероја свих народа."

Фридрих фон Таубе; аустријски генерал: "Пошто имају јако и здраво тело, које подноси све неугодности, врућину и хладноћу, глад и жеђ, бесане ноћи и дуге сталне маршеве, то овај храбри народ чини као створеним за рат. Цео његов живот је суров, и од живота разнежених народа разликује се као небо и земља. Ништа тако не воле као оружје, којим се марљиво вежбају још од детињства."

Јозеф Холочек: "Српски народ, одричући се царства земаљског, а остајући верно при царству небеском, показује нам се тако богато нагомилан силама идеализма, да ми, који се надамо да ћемо убудуће очистити народ од срамоте и неправде царства земаљског, морамо у српском народу видети и поштовати народну праматерију, која ће тек у будућности одиграти часну улогу, коју му је провидност уделила, да би обезбедио ту улогу мора бити приправан на даље муке и патње, даља одрицања и жртвовања."

Ернест Дени: "Срби имају једну достојну дивљења врлину, која је уосталом сасвим честа код Словена, они верују у снагу разлога и права, према речима апостола они се надају противно свим надама."

Мадлен де Беноа - Сигоаје - "Српска отаџбина"; Париз 1917: "И поред толиких несрећа српска нација није мртва. Она је прошла кроз највеће патње, али није изгубила своју животну снагу. Млада крв ври у њеним жилама. Ускоро ће процветати красан цвет слободе. Тирани је вековима нису могли да подјарме; она је увек кидала своје ланце. Велике силе, љубоморне на њену младост, старе немоћне силе, могу покушати да је заробе; она ће порушити зидове своје тамнице. Сан о Великој Србији јасније се читава за време искушења. Јака и већа Србија цела ће васкрснути. Противнички народи покушаваће узалудно да она заборави свој сан; она има снагу младости, снагу која ће одбити границе немогућег."

Француска књижевница Женина Клапје - "Легендарна Србија"; Париз 1918: "И српска душа је такође у знаку мистичности. Она измиче светском методском испитивању и бунтовно се одупире, недајући се анатомском сецирању. Она има нагле скокове који збуњују, и само дубоко познавање српске историје може је објаснити. Српска душа је толико јака, да је ништа неможе сломити. Она има тако

висок осећај части, да он у њој живи патрифициран. Срби су поносити. И у највећим мукама они не плачу. О, где се срце човечје лакше не отвори и разнежи него у болу и тузи? Па ипак, ма како страно изгледало, ретко ћете видети Србина да плаче."

Рене Пинон, француски публициста: "Природно је било да сва српска срца вибрирају кад слушају о славним делима своје браће која су обновила подвиге легендарних хероја, прослављене у народним песмама које стари барди опевају жалосним гласом уз гусле, и која су осветила, после толико векова, хероје умрле на Косову око краља Лазара. Али овог пута не беху епска приповедања песмом улепшана, која су текла од уста до уста; до су биле аутентичне вести о хероизму и победама српским, потврђене са 300 заробљених турских топова поређаних у Београду уздуж старе тврђаве.

Емил Оман, сорбонски професор, 28. јуна 1915; започиње предавање речима: "Говорићу вам о Србији. Могао бих вам говорити о војничкој Србији, о победама које су задивиле Европу. Аустријске провокације, увод у садашњи рат, провокације у којима су се дипломате и професори универзитета такмичили износећи лажне документе, биле би исто тако интересантна тема. Али, макар вас и разочарао, ја ћу се вратити даље у прошлости потражити у прошлости одговор на питање које нам поставља свака српска победа. Како је било могуће, у садашњем времену великих државних скупина, да се та мала држава могла родити, живети и уздићи дотле да игра важну улогу у драми која данас потреса добру трећину човечанства? Која је то вила дала овој држави - чим се појавила на карти - толико енергије, да може - као Херкул из колевке - да одбије налете чудовишта, двоглавог хабзбуршког орла? То је српска вера."

Џавид паша, турски заповедник Битоља, у телеграму упућеном у Цариград каже: "Српски војник је непобедив. Неможемо ништа против Срба. Српски сељак је без порока, нежан и великодушан. Српски војник стално односи победу зато што је финији и интелигентнији, дисциплинован и високог морала."

Аустроугарски фелдмаршал фон Боројевић: "Срби се боре до бесвести, они су чудни борци, агресивнији дивљачнији и енергичнији од Руса; имају више иницијативе и самосталности."

Немачки генерал, фелдмаршал Аугуст фон Мекензен, 1915, својим војницима пред полазак на српски фронт: "Ви не полазите ни на италијански, ни на руски ни на француски фронт. Ви полазите у борбу против једног новог непријатеља, опасног, жилавог, храброг и оштрог. Ви полазите на српски фронт и Србију, а Срби су народ који воли слободу и који се бори и жртвује до последњег. Пазите да вам овај мали непријатељ не помрачи славу и не компромитује досадашње успехе."

Аустријски принц и мађарски маршал, надвојвода Јосиф Хабзбуршки, обраћајући се Јовану Дучићу: "Српска војска је прва и најхрабрија војска у Европи. Ја то знам из сопственог искуства, јер сам

против ње пошао да ратујем на Дунаву. Господо, шта сте ми учинили тога дана; после борбе која је трајала свега пола сата, ви сте уништили моју дивизију. Моји батаљони били су просто збрисани вашом ужасном ватром..."

Дневна заповест немачког цара Вилхелма, својим војницима пред полазак на Србију: "Јунаци! Шаљем вас у рат против једног малог, али веома храброг народа. То су Срби, који су за време три недавна и врло тешка окршаја са Турском, Бугарском и Аустро - Угарском пружили свету доказа о најубедљивијим врлинама и сјајним војничким способностима, и који су, на својим заставама, упрсканим крвљу, уписали током четири године само ненадмашне и славне победе."Захваљујући својим црквама и културном наслеђу, Срби су успели да победе своје непријатеље, сједињујући, стичући националну свест и освајајући слободу.
Габријел Мије (Француска), 1919.

Ако је уопште могуће да једна нација купује своје јединство и своју слободу крвљу и сузама, Срби су ту цену платили. Они се петсто година нису помирили са робством, већ су се опирали, непрестано према светлости.

Р.Г.Д. Лафан (Енглеска), 1917.

Србин воли своје дрвеће као што Швајцарац воли своје планине, и као што Данац воли море. Као цин, дрво стоји на бојном пољу и бори се против непријатеља Срба. Зелени, лиснати застор грана пружа се изнад деце која се играју. Грана је пустила корење и, ако јој буде дозвољено да се развија, рашће смело као једно од првих краљевских дрвећа Европе.

Ханс Кристијан Андерсен (Данска), 1842.

Срби безгранично верују у своју способност да се такмиче са достигнућима најмоћнијих нација света.

Р.Г.Д. Лафан (Енглеска), 1917.

Током овог путовања нисам, бар ја, Србију видео као земљу параноичара – напротив видео сам је као огромну собу једног сирочета, да, једног сиротог, напуштеног детета.

Петер Хандке (Аустрија), 1996.

Срби су веома лепа људи и нимало не личе на Грке. Срби су високи, веома азгодни, имају тамнији тен и јако лепе очи.

Изабела Рос (Шкотска), 1916.

А ја више волим сиромашко србско камење. Срби знају да пате и ћуте. Видео сам их непокретне и без речи на киши, данима, без шињела и понекад без хлеба. Па нико ни да загунђа. Видео сам их поново касније у болницама, како одлучно подносе операције, са цигаретом у устима, док им се лице бледи а црне разрогачене очи, једино оне живе, окрећу ка небу на Истоку... Зато се поклањам пред тим

безобличним блоковима, којима је побожност ближњих посула путеве.

Рене Мије (Француска), 1891.

Греје ме овде југ! На крају, овде су сви људи – ЉУДИ! Историја ове земље корачала је само за славом!
Та земља је патила, живела, преживела и остала ту, да увек буде ту!

Чини ми се да су Срби исто толико Руси колико и ми.

Максим Горки (Русија)

А ево шта још не смете заборавити, мислећи о Србији: нас Русе у Србији воле – топлом, искреном, нежном љубављу. Последњу своју простирку ставиће под ваше руске ноге. Одвојиће од својих гладних уста последњу кришку хлеба и са божанственом издашношћу сиромашка угостиће вас, свог најдражег госта из миле Русије. А знате ли кога они – молећи се Богу – помињу пре своје дечице? – РУСИЈУ! Хиљаду година, очекивајући сунце, знате ли на коју страну гледају њени распети мученици, знате ли коме упућују сузе и уздахе матере мученичке деце? – Тамо где се иза сиве магле светла према небу златна кубета московског Кремља.

Леонид Андрејев (Русија), 1914.

Наполеон није познавао Србију и Србе. Али, имамо ли ми права, ми, Французи века, да не познајемо једну земљу и једну поезију коју су Немци, наши наследни непријатељи, признавали изнад њихове, а којом се, ипак тако поносе.

Лео д` Орфер (Француска), 1916.

Када нису били на служби, србски војници носили су за капом или иза увета цвеће, а често су цвећем китили и пушчане цеви. Фронт је постао њихов дом. Свој поглед управљали су војници преко границе испред себе. Сањали су и дању и ноћу о свом селу, тамо далеко, и живели су очекујући онај дан када ће се изборити за повратак у своје село.

Леди И. Е. Хатон (Шкотска), 1919.

Ако посматрамо обнову фашизма и исламски фанатизам против којих се они боре, могло би се с правом рећи да су Срби ти, а не босанци, који воде битку за нас.

Филип Ценкинс (САД), 1995.

Од поезије у којој нема ничег сувишног, и у којој свака реч тежи ка циљу, ја познајем свега два модела: Дантеа и србску народну поезију.

Никола Томазео (Италија), 1844.

"Народ који пева, мисли и дела као србски, не заслужује да носи име подјармљеног народа."... Мени пак, који сам давно препевао Жалосну пјесаницу племените Асан- агинице и за ту лепу песму код многих пробудио интересовање, свакако је стало до тога да усредније препоручим један језик, који нам је сада постао приступачан преко граматике, речника и толиких узорних песама. Никада нисам престајао да се упознајем са песмама из србских наречја.

Јохан Волфганг Гете (Немачка), 1824.

Између свих данашњих Словена Срби имају најчистије, најблагогласније наречје. Њихово народно песништво по обиљу свом и одмерености – по мом мњењу – премашује све што ми је у тој врсти познато.

Јакоб Грим (Немачка), 1823.

Србин живи своју поезију.

Тереза Албертина Фон Јакоб (Талфи) (Немачка), 1836.

Гусле висе на зиду крчме, као што гитара или шпански пандеро висе на зиду посаде, и онај посетилац који најбоље зна србске песме, скида инструмент са зида и почиње да пева... То свакако није музика и човек би чак рекао да у тим песмама нема ни мелодије, ни хармоније, ни облика, ни тона међутим, то веома једнолично запевање има у себи нечег привлачног, тужног, мрачног, са понеким бљеском и победничким тоном. То је као историја србског народа, пуног туге и пуног наде то су њихова Илијада, њихова Одисеја и њихов Ромасеро...

Шарл Иријарт (Француска), 1856.

На уснама људи су песме, безбројне као што су безбројни и листови на дрвећу у овим шумама. И као што плодне зелене гране подсећају Данца на његова зелена острва, тако га и ове песме подсећају на баладе његове земље.

Ханс Кристијан Андерсен (Данска), 1842.

Барем су код Срба историја и поезија под руку, па је довољно прочитати њихове народне песме да би се сазнало шта су волели, шта мрзели и због чега су све страдали. Песме су њихови летописи и то је можда разлог што од њих никада није било народскијих и вечнијих.

Шарл Иријарт (Француска), 1856.

Од свих чуда србске византијске архитектуре, нема ничег чудеснијег од цркве у манастиру Грачаница.

То је Милутиново највеће постигнуће и водећи пример косметског стила.
Сесил Стјуарт (Енглеска), 1968.

Ови србски песници, романтични и очајни, иронични и увек преко црте у коштацу са нормалношћу живота, јесу архетип поезије пуне емоција и жеља, беса и детињасте нежности. Романтизам и бојемски живот. Синоћ, као и других дана, лепота ме је уништила: музика, читање песама у било које доба дана, дуге ноћи разговора, нежни погледи жена, све се меша са носталгијом за нечим чега нема, са немогућношћу савршеног односа са животом. Можда је то предрасуда, самосажалење. Или је то можда језгро сваке аутентичне поезије. Овде је време релативно. Једе се када се стигне, не спава се до зоре без икаквих проблема. Поезија је глас срца, душа народа. Овде је важно срце, важна су осећања, подударност или неподударност душа, жестока и очајна страст.
Данијел Ђанкане (Италија), 1993.

У србским песмама мати је заиста име свето: она је као стуб којим се човечија љубав и поштовање од земље диже у небо. Племенита једна реч чује се често и у песмама и у говору србском, кад је ко весео или жалостан: весела му мајка, жалосна му мајка!
Никола Томазео (Италија), 1844.

То је претерано проширено осећање породице, која је за Србина била све у животу. Главно је осећање повезаности између браће и сестара, сасвим карактеристично за овај народ. Брат се поноси што има сестру, сестра се куне именом свога брата.
Ђузепе Барбанти Бродано (Италија), 1876.

Као једна од наших омиљених забава мора се споменути и учење србског језика. Срби су дивни учитељи, увек нестрпљиви да дају, да помогну. Србске жене морају бити племените када рађају тако осећајне и нежне синове.
Стела Мајлс Френклин (Аустралија), 1918.

Мора да је спартанска мајка и кћер херојског соја, она која је овако писала своме сину сељаку, затворенику у Аустрији. "Претпостављам, ако си затворен то је зато што си био рањен и ниси могао да се браниш. Али, ако су те ухватили а ниси рањен, не враћај се кући, сине мој. Оскрнавио би село које је на олтар домовине положило осамдесеттри хероја, без сто двадесет оних који су позвани у восјку. Твој брат Милан пао је на Руднику. Био би срећан када би могао да види свог старог краља како пуца из пушке на фронту."
Р.Г.Д. Лафан (Енглеска), 1917.

"С Божјом помоћу пођи роде мој. Шаљем те тамо да искупиш своју заклетву, јер ћеш се тамо борити за твоју мајку. За мајку твоју, моју, за мајку нас свију. Ја сам те родила, одојила и отхранила али си ти син мајке Србије, ти си дете земље на којој си угледао бели дан, велике мајке наше. Јес, то је мајка твоја. И пођи, млади војниче, напред да браниш мајку твоју и да је чуваш, као што си се заклео."
Клод и Алиса Аскју (Енглеска), монолог Јеле (Заклетва - комад из србског живота у једном чину), 1916.

Од Лазара је у србском народу остала позната косовска мисао и опредељење (Његош), или тзв. КОСОВСКИ ЗАВЕТ, који представља србско остварење хришћанског виђења и доживљаја историје као драме у којој крајња победа припада добру и правди, човештву, духовној слободи.
Франсис Конт (Француска), 1986.

Јуче смо прославили Видовдан, тај дан успомене који је постао дан жалости и наде. То је било једноставно: служба у малој србској солунској цркви, сувише тесној да у њу стану сви они, официри, војници и грађани, који су дошли да се помоле за покој душе њихових старих и за будућност свога народа. Гологлави, они стоје ћутећи у малој порти и чак многи стоје на улици, где до њих допиру гласови хора. Затим, омладина из србских школа, у једној пространој сали, пева нам најлепше песме из свог краја, док један од професора објашњава француским, енглеским, италијанским, америчким и грчким пријатељима који су дошли да се придруже прослави, шта значи србска поезија и колико је велика улога коју је она играла у историји Србије.
Рудолф Арчибалд Рајс (Швајцарска), 1918.

Она је још била толико уцвелењена и срца још увек толико стегнутог да није могла ни исказати оно што је хтела да нам каже. Ствар је у овоме: како је била обавештена да долазе сакупљачи данка, она је сакрила своје дете, које је имало осам до десет година, да јој га не одведу. Да би је натерали да призна где се дете налази, Турци су јој ишчупали брадавице на дојкама врелим гвожђем. Ми у то нисмо могли поверовати, тим пре што је тај део тела тако осетљив да се то не би могло учинити да не наступи смрт, све док нам она не откри груди на којима угледасмо ране још незацељене. Доиста, сви до једног, чак и наши јаничари, осетисмо силно сажаљење сагледавши такву свирепост и насиље које је више него варварско и нечовечно.

Жан Палерн Форезјен (Француска), 1581.

Сав је народ овде православне вере. Међутим, централније и северније области, које сам добро упознао, претежно су насељене римокатолицима. Често се наглашава да су православни, ортодоксни, у Босни уопште моралнији и храбрији од Латина. Православни поп држи своје вернике за руку, а римокатолички

Артур Ц. Еванс (Енглеска), 1877.

Познато је да Аустријанци у Србији врше денационализацију, што је један од најзлочиначких и најнеобичнијих подухвата у овом рату. Тако се православна вера сузбија на веома насилан, понекад веома сраман и најнескривенији начин, у корист католичке вере, чиме се до извесне мере објашњава зашто је папа сматрао да треба опрезно да ћути о Србима у својој ноти зараћеним странама. И национални језик изложен ј епрогону, као и вера. Тирилско писмо је строго забрањено, пошто се сматра једном од одлика србског језика. У градовима су имена улица преписана на латиницу. Ови прогони проширују се, уосталом, и на националну књижевност. Свуда су заплењене збирке народних песама, а за оне који их скривају предвиђене су строге казне. Пошто у тим песмама нема ничег против Аустрије и пошто причају само о борби Срба против Турака, јасно је да су забрањене са једним јединим циљем, циљем уништавања свих испољавања србског националног духа забрањена су и песничка дела Б. Радичевића и Ј.Јовановића Змаја (...), чије су се песме током више од пола века слободно шириле међу Србима у Аустро-Угарској та дела прокажена су само зато што су написана на србском језику.

Гијом Аполинер (Француска), 1917.

Из Србије ми је остала слика једне, у поређењу са нашом земљом, много оштрије и готово кристалне стварности. Због ратног стања? Не, већ због једног целог, великог народа, свесног да га очигледно цела европа презире, а који то доживљава као бесмислену неправду и сада хоће да покаже свету, без обзира што овај то не жели да види, да је он, не само на улицама, веч и иначе, прилично другачији.

Петер Хандке (Аустрија), 1996.

У ствари, ствари, Србија је романтична од својих монашких краљева, својих цркава, љубави према реликвијама. Њене легенде цветају у епохама њених највећих недаћа и дан националног славља је помешан са даном националне жалости.

Алфонсо Рејес (Мексико), 1919.

Културни значај Светог Саве огледа се и у богатој архитектури и уметности сликарства, које је под његовим директним надзором остваривано у Светој Гори и Немањића Србији, нарочито у велико манастиру Студеници, па затим у Архиепископији у Жичи и даље у Милешеви и другим србским задужбинама. Савин је велики значај такође у стваралачком препороду народа и народног живота, по чему је код Срба остао у безбројним причама, анегдотама, пословицама, топонимијама. Један србски песник је рекао да је србска географија опредмећена Савина биографија, јер заиста нема краја у србским земљама где се неко место, извор, река, брдо, природна лепота или посебност не везује за Савино име... Сви велики Срби кроз векове, како у време слободе у средњем веку, тако и у време робства и ослобођења у новијим временима, везивали су себе и свој рад з аиме и дело Светог Саве. Зато је он и назван равноапостолним. Није без разлога биограф Светог Саве, Доментијан, упоредио Светог саву и

његов значај за Србе са пророком Мојсијем и његовим значајем за израиљски народ.
Франсис Конт (Француска), 1986.

Овде не бих желео да прећутим ни о Немањи који ми је и другом приликом, иако невидљив, измамио сјајне речи, а пре кратког времена и очи је моје задивио овај човек, којем није стас онај који природа људима додељује, него је узрастом веома висок и изгледом наочит.

Евстатије Солунски (Византија), 1172.

А коњаник (Милош Обилић) продужи према Мурату, који кад виде да се ка њему упутио, одапе на њега стрелу, а после тога још једну, али коњаник се на то не обазираше продужи својим путем, оборена копља, и свом снагом тако подбоде коња, да овај скочи на оклопе што их Мурат имаше и све их проби, а сам врх копља забоду му се у бок добрих четири прста и опако га завитла и баци на тле као да је мртав, иако то још сасвим није био.

Непознати каталонски писац, почетак XV века

Они који се одушевљавају Крађорђем причају да је Наполеон једнога дана, окружен својим дворанима, упитао:

- Ко је данас највећи човек на свету?

- Ви, сире.

- Не. Карађорђе. Зато што ја добијам победе редовном војском и топовима, док их он добија само својим мачем уз помоћ народа.

Ђузепе Барбанти Бродано (Италија), 1876.

Прича се да је београдски паша 1809. године, у току опасне борбе, док се повлачио на челу своје војске, наредио да се застане да би дао времена војницима да запале лулу, што је јако жељено окрепљење у тим страшним ратовима. Карађорђе, кога је његова срећна звезда довела ту близу, јурну на њих и сатре их. Од тога дана, не само улица, већ цео крај (у Београду), па чак и једна цамија, коју су Турци ту имали, добише име Палилула, заједљиво подругивање на адресу побеђених угњетача.

Ђ.Б. Бродано (Италија), 1876.

Међутим, научио сам да мало читам србски, или када сам на улици, стално се вежбам у изговору слова у фирмама на трговинама, често на задовољство пролазника. Ономад сам гласно срицао фирму једног трговца ножевима и шеширима са знаком анђела, када ми шегрт једног обућара, који ми се приближи, можда из љубопитства, исправи једну велику грешку и одржа читав говор од кога не разумедох ни једно слово. Рекох му: Falla brati (хвала брате), па се опростисмо са највећом учтивошћу.

Ђузепе Барбанти Бродано (Италија), 1876.

И у најсиромашнијој кући нају се гусле за пратњу и надахнуће певача. Калуђер у дну свог манастира изговара неку побожну легенду, пратећи сваки стих плачним звуком гусала пастир дубоко у шумама и планинама тако слави подвиге хајдука и јунака из прошлости жене на извору, жетеоци у пољу, берачи за време бербе грожђа, војник који се вратио са бојишта, сви састављају песме... Тај смисао з алепо жив је данас колико и пре два века. Хрвати су, да би сами себе бодрили, певали громогласно србске песме свог генерала, када су следили бана Јелачића у походу против својих некадашњих савезника Мађара.

Шарл Иријарт (Француска), 1856.

Леополд Ранке, чувени немачки историчар, у свом делу „Српска револуција“, објављеном 1829. године овако описује живот и обичаје у Србији с почетка 19. столећа:

“...Срећом, уређење Србије омогућавало је одвајање једног становништва од другог. Дешавало се да понеки Србин доживи шездесет година не видевши никад неки град (у којима су живели искључиво Турци). Живело се што се могло даље од Турака; на том одстојању одржавали су се необични облици живота.

Далеко горе у планинским кланцима, у долинама река и потока леже српска села; кад имају четрдесет, педесет кућа, пружају се на простору великом колико Беч са својим предграђима.

Куће стоје појединачно, далеко једна од друге; свака је засебна заједница... У главној кући се ретко налази нека издвојена соба; ту спавају отац и мајка; вајати су за младе брачне парове. Сви сачињавају једно домаћинство; раде и једу заједно и скупљају се у зимске вечери око ватре. И кад умре отац, браћа бирају најспособнијег између себе за домаћина, старешину, и остају заједно све док их велики број чланова не нагна на деобу. Често једна кућа сачињава читаву улицу.

Туђе помоћи је мало потребно. Мушкарци сами граде куће и вајате, праве, на од старина уобичајен начин, плуг и кола, украшавају резбаријама јарам за стоку, стављају обруче на бурад, праве опанке од сирове коже. За осталу одећу старају се жене: преду вуну и лан, ткају платно и умеју да боје броћем. Селу је потребан пре свега ковач да прави алатке. Воденице припадају већем броју кућа – свака има свој дан...

Нигде нико не слави имендан, рођендан; свака кућа има свог свеца – заштитника и његов дан се слави свечано и са гозбом.

Из овог патријархално уског круга излази се у шире кругове неким врло необичним путевима. Један од њих – побратимство, својствен је пре свега српском народу... Сматра се да је за побратима најсигурније изабрати некога кога смо, рецимо, сањали да смо га молили за помоћ у некој невољи. Овако позивани људи називају један другог побратимом...

Женидба и удаја су, међутим, исто толико ствар породице колико и појединаца. Домаћини обеју кућа уговарају женидбу и удају, и то не без поклона... То је, ипак, савез који из године у годину постаје све ужи и значајнији. Он повезује различите породице путем удаје и женидбе...

Код Срба се налази на извештан религиозан начин мишљења који се труди да повеже две супротности, веру и провиђење које влада свим и, ако смемо тако да кажемо, неку врсту обожавања природе; и једно и друго без утицаја свештеника. Они су, можда, од најстаријих времена очували обичаје који указују на тајанствену везу коју човек, живећи тако једноставним животом на њиви и ливади, види између себе и природе...”

"Народ који пева, мисли и дела као србски, не заслужује да носи име подјармљеног народа."... Мени пак, који сам давно препевао Жалосну пјесаницу племените Асан- агинице и за ту лепу песму код многих пробудио интересовање, свакако је стало до тога да усредније препоручим један језик, који нам је сада постао приступачан преко граматике, речника и толиких узорних песама. Никада нисам престајао да се упознајем са песмама из србских наречја.

Јохан Волфганг Гете (Немачка), 1824.

Између свих данашњих Словена Срби имају најчистије, најблагогласније наречје. Њихово народно песништво по обиљу свом и одмерености – по мом мњењу – премашује све што ми је у тој врсти познато.

Јакоб Грим (Немачка), 1823.

Србин живи своју поезију.

Тереза Албертина Фон Јакоб (Талфи) (Немачка), 1836.

Гусле висе на зиду крчме, као што гитара или шпански пандеро висе на зиду посаде, и онај посетилац који најбоље зна србске песме, скида инструмент са зида и почиње да пева... То свакако није музика и човек би чак рекао да у тим песмама нема ни мелодије, ни хармоније, ни облика, ни тона међутим, то веома једнолично запевање има у себи нечег привлачног, тужног, мрачног, са понеким бљеском и победничким тоном. То је као историја србског народа, пуног туге и пуног наде то су њихова Илијада, њихова Одисеја и њихов Ромасеро...

Шарл Иријарт (Француска), 1856.

На уснама људи су песме, безбројне као што су безбројни и листови на дрвећу у овим шумама. И као што плодне зелене гране подсећају Данца на његова зелена острва, тако га и ове песме подсећају на баладе његове земље.

Ханс Кристијан Андерсен (Данска), 1842.

Барем су код Срба историја и поезија под руку, па је довољно прочитати њихове народне песме да би се сазнало шта су волели, шта мрзели и због чега су све страдали. Песме су њихови летописи и то је можда разлог што од њих никада није било народских и вечних.

Шарл Иријарт (Француска), 1856.

Немачки Војни заповедник Србије описао је фебруара 1943. српски народ као "чврст и непоколебљив, од свих балканских народа најспособнији", а за Српкиње је рекао да су "поносите и неприступачне". Официри команде Југоистока (између осталих и генерал Александер Лер) стално су

говорили како су "Срби најизванреднији и најдаровитији елемент на Балкану".

Габријел Мије 1919. године је рекао следеће: „Европа се спасила Турске инвазије захваљујући углавном Србима. Они су били месо које је ишло у кланице за спас других“.

Виљем III, немачки цар, изнео је прегршт похвала на рачун наше војске. Својим војницима је рекао: „Хероји, ја вас шаљем у један нови рат против једне мале, али врло храбре нације. То су Срби који су у току три рата, против Турске, Бугарске и Аустро - Угарске, дали свету доказе високих ратничких врлина и највећих војничких способности и који су на заставама попрсканим крвљу написали за ове четири године само највеће и најславније победе!“

Арчибалд Рајс, 1918. године потврдио је нешто што је Флора Сандес годину дана пре њега рекла: „Тронут до дна срца, полазим да нађем штаб 13. пешадијског пука којим командује пуковник Бацић и он ми показује шта Срби раде са својим погинулим непријатељима. Око оскрнављене цркве нижу се гробови Аустро-мађара, сваки обележен крстом са натписом, који су ставили они војници што су их злочиначки лудаци Беча и Будимпеште хтели да истребе. Племенита освета заиста достојна јунака песама о Краљевићу Марку“.

Алфред Краус :

„Овом приликом треба нагласити да смо упознали Србе као ваљане непријатеље. Ја сам их сматрао и сматрам их и сада као најјаче од свих наших непријатеља“.

Флора Сандес је покушала 1917. године да демантује гласине:

„Људи који нису ништа знали о српском народу, више пута су ме питали зар ме није страх да се крећем међу људима за које они мисле да су дивљаци, док је, уствари, сасвим супротно. Не могу замислити ништа мање вероватно него да ме нападне српски војник. Ја бих се осећала сигурније шетајући по некој вароши или селу у Србији ма у које доба ноћи него у многим енглеским и другим европским варошима“ . После сјајних победа српских војника у колубарској битци, из бечких кругова препоручено је аустро-угарском генералу Поћореку да би најбоље било да изврши самоубиство. У телеграму, упућеном својим шефовима генерал је одговорио: „Хоћу, убићу се али тек онда када ма који други генерал аустријски победи српску војску“.

Француски маршал Франше Д' Епере са поносом је истицао то што је једно време предводио српску војску.

„То су сељаци, скоро сви; то су Срби, тврди на муци, трезвени, скромни, несаломиви; то су људи слободни, горди на своју расу и господари својих њива. Али дошао је рат. И како су се одједном за слободу земље, ти сељаци без напора, претворили у војнике најхрабрије, најистрајније, најбоље од свих... због којих сам горд што сам их ја предводио, раме уз раме са војницима Француске“.

Официр Легије части, носилац Ратног крста са златном палмом, и носилац две Златне Обилићеве медаље за храброст, Огист Аблер често се сећао чојства српског војника. Дуго су му у ушима одзвањале речи једног високог бркајлије Србина: „Заробљене не треба убијати“!

По завршетку ратова 1912-1913. године **француски пуковник Фурније** истицао је величину нашег човека и нашег војника:

„Вратио сам се из рата у Македонију испуњен дивљењем према српском војнику. Храбар, дисциплинован, издржљив, он подноси са чашћу све тегобе и оскудице у једном рату у коме су материјалне погодбе изванредно сурове и тешке; он је вршио своју дужност са самоодрицањем и прожет најчистијим родољубљем...”

У цркви Ружици у Београду, исповедајући се, један српски војник је рекао нешто што је касније и другима признао: „Заробљене и рањене нисам дирао, на немоћне нисам дизао руку. То је била истина: ја сам само бранио себе и своје другове и земљу своју, на туђе нисам ишао“.

Првог децембра 1942. године начелник Британског царског генералштаба **генерал Алан Брук** писао је Дражи: „Честитам за дивне подухвате југословенске (српске) војске, мислим на непобедиве четнике под Вашом командом који се боре дан и ноћ под најтежим ратним околностима“.

Врховни командант англоамеричке војске у северној Африци, генерал и касније председник САД, Двајт Ајзенхауер, послао је телеграм Михаиловићу 13. јануара 1943. године: „Америчке војне снаге у Европи и Африци поздрављају одличне и храбре војне јединице под Вашом одлучном командом“.

Државни подсекретар САД, Сумнер Велс рекао је: „Влада САД има потпуно поверење у патриотизам генерала Михаиловића и велико дивљење за вештину, истрајност и храброст са којом он и југословенски (српски) родољуби окупљени око њега настављају борбу за ослобођење земље“.

Жозеф Жофр, (1852-1931) француски маршал:

"...Повлачење наших савезника, Срба, у околностима у којима је извршено, превазилази по страховтама све што је у историји да сада као најстрашније забележено..." (Голгота преко Албаније до Грчке)

Лондонска штампа је истицала да је победа Срба на Балкану достојан такмац осталим савезничким успесима. "**Дејли експрес**" је пишући о успесима српске војске, истицао "да резултат тих победа, који нарочито претеже, јесте тај да Срби победоносно улазе у своју земљу, што ће још једном учинити да Аустрија задрхти од ове војске".

Познати енглески војни писац Лидел Харт наводи да подвиг у Македонији није само скрхао један стуб Централних сила, већ је отворио пут за надирање ка аустријској позадини. Немацка врховна команда изгубила је живце само за неколико дана. Иако стање на Западном фронту није било забрињавајуће, начелник штаба немачке врховне команде Хинденбург и његов помоћник Ледендорф, упутили су 29. септембра захтев влади да тражи примирје. Крај Првог светског рата, једног од најкрвавијих у људској историји, ближио се крају. Обавештен да су Бугари потписали примирје у Солуну, Вилем Други је упутио телеграм бугарском краљу Фердинанду пун жуци: "62.000 Срба одлучило је исход рата. Срамота!"

Ернест Дени, француски академик, изјавио је: "Давид је оборио Голијата. Србија је имала снагу, храброст, срећу и славу да Аустроугарској нанесе један од оних страховитих удараца од кога не само да

се није могла опоравити, вец су тим ударцем уздрмани и сами темељи државе".

Због неуспеха аустроугарске Балканске војске разресени су активне службе њен командант, генерал Оскар фон Поћорек, његов нацелник стаба Едуард Белц и командант аустроугарске 5. армије генерал Ливеријус фон Франк.

Немацки фелдмарсал Хиденбург поредечи ратницко умеце Поцорека и Путника, велицајуци српског војсковођу, рекао је: "Где се магарац може поредити са лавом !".

«Србија – то је једна од најлепших и нахрабријих страница историје човечанства. Србија – то је потпуно јунаштво».

(Речи Верховног Главара Адмирала Колчака на банкету у Чељабинску фебруара 1919. године)

Ја јако волим Србију. То признање није пука формалност, то је унутрашња дубоко искрена радост помешана са болом и сузама; тако се воли само оно што се истински воли. Не могу да сталожено и без суза пишем или говорим о српској држави и српском народу, о српској земљи и српској геополитици. Скоро о свему могу да говорим сталожено и без суза, само о томе не.

Ваш песник је писао: "Ја ћу дати живот, Отаџино моја, знајући шта дајем и зашто га дајем ..." И ја то знам, продорно, суво као лица српских сељака, љуто као укус шљивовице, ватрено као поглед српске њиве ...

Сматрам да је средиште света у Србији. Тајно срце планете је негде код вас; ви га чувате, схватате колико би коштало да га изгубите, крварите, гледате у празно, трљате запешћа и чувате ...

Русија је очарана Србијом. У нечему смо задивљујуће слични, подједнако бескрајни, разбарушени, обузети узвишеним стаменим кретањем у зачуђено национално неодређено нешто ...

Срби као и Руси пате од мистичног родољубља: вредност своје земље доживљавамо као драгоцену икону – не дај Боже да се делић одломи, како би се само жалосно унаказио небески лик. Наша земља је неприкосновена, света. И лаћамо се чврстих словенских вена да бисмо је, отворену, незаштићену, покривену магловитом копреном раја, залили нашом врелом супстанцом битка.

Словени ... Непрецизан појам. Руси и Срби нису просто Словени; они су нешто више, много, много више ... Поверена нам је тако велика истина, која још није изашла на видело, још се није огласила, али нас изнутра мучи и прљи жарким, ватреним, крвавим огњем ...

Никада и нигде нисам видео земљу лепшу од Свете Србије, нисам видео лепше стасите горде људе. Најдубље прожима осећање свог а другачијег, блиског до бола, и самог по себи апсолутно драгоценог и вредног ...

А. Дугин, Москва, 22. фебруара 2001

Француски министар Анри Бријан, у часу кад се српски војници, у позну јесен 1915. године, већ изнемогли и на самрти, налазе на обалама Драча и Валоне, очекујући да буду превезени на Крф, драматично у парламенту узвикује:

“Ако један једини српски војник преживи ову Голготу, Француска се мора сматрати обавезном да му пошаље своју целокупну флоту да би га спасила! Српски народ је са својим врлинама – украс човечанства!”

Француски маршал, Франше Д’Епере, 1921. године уручује Београду и Шапцу, тим мученичким и јуначким градовима, Орден француске легије части, и није за чуђење што Београд носи Орден Британске круне, белгијска, грчка и многа друга одликовања.

Јединствен пример у свету да једна нација другој нацији подигне споменик: Србија је Француској на Калемегдану подигла величанствени споменик захвалности.

На Кошутњаку, у Београду, **чувени немачки војсковођа, фелд-маршал Макензен**, чији су топови у јесен 1915. године разорили српску престоницу, подигао је споменик браниоцима Београда и у тај белег уклесав вечну поруку:

“Борили смо се с јунацима из бајке!”

Чувени Италијански вајар и скулптор Енрико Паци (аутор споменика Кнеза Михаила-1882. год.) о Србији у свом писму:

"Ганутим срцем полазим из ове мале вароши, из овог красног средишта младе али витешке краљевине, посестрима моје отаџбине. Италијан сам душом и осећањем, а срцем одушевљени Србин."

Американац који је одабрао Србију

Дејвид Ретклиф

Сомбор – На позив својих пријатеља, породице Перишкић, ових дана у Сомбору борави Американац Дејвид Ретклиф, магистар српског језика и књижевности.

– Што сам дуже овде, све сам уверенији да је моја одлука да останем да живим у Србији више него исправна. Ваш начин живота ми се свиђа, нема журбе ни напетости, људи су веома пријатни, гостољубиви а пријатељства негују као највећу драгоценост. Волео бих да се запослим баш овде у Сомбору, мислим да бих са својим знањем српског и енглеског језика био драгоцен свом послодавцу – прича нам Дејвид на течно српском језику.

Леополд Ранке о Србима и српским обичајима на почетку 19. века
Die serbische Revolution. Aus serbischen Papieren und Mittheilungen (1829)
Леополд вон Ранке (1795-1886) је чувени немачки историчар (професор историје у Берлину) који је модерној историографији дао три начела (треба писати „онако као што се догодило”, основ рада је у архивским истраживањима и историографија није само наука него и уметност).

Најзначајније дело о Првом, али и Другом српском устанку, односно Српској револуцији настало у првој половини 19. века, недуго после буне, свакако је књига славног немачког историчара Леополда Ранкеа „Српска револуција“ објављена у Хамбургу 1829. године. Настала је на основу грађе коју је прикупио Вук Караџић. Њега је, у бечко лето 1828. године, с гласовитим професором историје на Универзитету у Берлину упознао Јернеј Копитар, цензор за словенске и грчке књиге при аустријској влади. Суочен с мноштвом изворног материјала који му је Вук донео, али и његовим приповедањем којим је допуњавао и повезивао документа, Ранке се одмах прихватио посла записујући у свој дневник: “До дна душе и срца дирнула ме је та историја живим приповедањем о покрету најширега историјскога и политичког значења. Лети 1818. године склопим по томе историју револуције у Србији...”

Да је Ранкеова књига заправо заједничко дело са Вуком Караџићем, који је тиме остварио давнашњу жељу да се најновија историја Србије појави на једном од светских језика и тако упозна „Европу с нашијем народом“, сведочи и овај запис немачког историчара: “Тад сам узео за основу оно што ми је казивао Вук, али сам сваку чињеницу, сваку реч подвргао испиту, те ми је Вук наводио од кога је што сазнао, тако да су саопштења тим начином постала поуздана. Распоред и склоп дела остављен је мени. Никада нисам познавао човека, у простоти рођена, који би имао толико велику пријемљивост за дубок и научни рад на науци о језику и отечественој историји...”

У свом делу „Српска револуција“, објављеном 1829. године у сарадњи с Вуком Ст. Караџићем, овако описује живот и обичаје у Србији с почетка 19. столећа: “...Срећом, уређење Србије омогућавало је одвајање једног становништва од другог. Дешавало се да понеки Србин доживи шездесет година не видевши никад неки град (у којима су живели искључиво Турци). Живело се што се могло даље од Турака; на том одстојању одржавали су се необични облици живота. Далеко горе у планинским кланцима, у долинама река и потока леже српска села; кад имају четрдесет, педесет кућа, пружају се на простору великом колико Беч са својим предграђима. Куће стоје појединачно, далеко једна од друге; свака је засебна заједница... У главној кући се ретко налази нека издвојена соба; ту спавају отац и мајка; вајати су за младе брачне парове. Сви сачињавају једно домаћинство; раде и једу заједно и скупљају се у зимске вечери око ватре. И кад умре отац, браћа бирају најспособнијег између себе за домаћина, старешину, и остају заједно све док их велики број чланова не нагна на деобу. Често једна кућа сачињава читаву улицу.

Туђе помоћи је мало потребно. Мушкарци сами граде куће и вајате, праве, на од старина уобичајен начин, плуг и кола, украшавају резбаријама јарам за стоку, стављају обруче на бурад, праве опанке од сирове коже. За осталу одећу старају се жене: преду вуну и лан, ткају платно и умеју да боје броћем.

Селу је потребан пре свега ковач да прави алатке. Воденице припадају већем броју кућа – свака има свој дан...

Нигде нико не слави имендан, рођендан; свака кућа има свог свеца – заштитника и његов дан се слави свечано и са гозбом. Из овог патријархално уског круга излази се у шире кругове неким врло необичним путевима. Једн од њих – побратимство, својствен је пре свега српском народу... Сматра се да је за побратима најсигурније изабрати некога кога смо, рецимо, сањали да смо га молили за помоћ у некој невољи. Овако позивани људи називају један другог побратимом... Женидба и удаја су, међутим, исто толико ствар породице колико и појединаца. Домаћини обеју кућа уговарају женидбу и удају, и то не без поклона... То је, ипак, савез који из године у годину постаје све ужи и значајнији. Он повезује различите породице путем удаје и женидбе... Код Срба се налази на изванредан религиозан начин мишљења који се труди да повеже две супротности, веру и провиђење које влада свим и, ако смемо тако да кажемо, неку врсту обожавања природе; и једно и друго без утицаја свештеника. Они су, можда, од најстаријих времена очували обичаје који указују на тајанствену везу коју човек, живећи тако једноставним животом на њиви и ливади, види између себе и природе...". Ранке је тако, како је записао историчар Јован Ристић, „стекао неоспорно право на захвалност српског народа; његова је историја вечити споменик ономе нараштају српском чије је напоре и жртве он онако симпатично описао, а да се нигде о објективност не огреши”. Краљ Милан је Леополда Ранкеа обдарио орденом Светог Саве.

Карл Шпителер, швајцарски нобеловац ..

14. децембра 1914. године у Цириху

Из извора српских народних песама нобеловац Карл Шпителер добио је подстицај да напише своје дело ("Ецтрамундана" 1881/82) у метрици српске епике. У свом знаменитом политичком говору, одржаном почетком Првог светског рата, 14. децембра 1914. у Цириху "Наше швајцарско гледиште", упозорио је своје земљаке на строгу неутралност, како би предупредио цепање своје земље. У том говору о Србима је рекао: "О вредности и о праву на живот малих народа и држава ми Швајцарци, као што је познато, имамо другачије појмове. За нас Срби нису 'банда', већ народ и то народ са таквим правом на живот и народ вредан поштовања као било који други народ. Срби имају славу, херојску прошлост. Њихова народна поезија по лепоти нема равне, а њихова јуначка поезија је чак изнад свих, јер тако величанствене епске песме као што су српске, од Хомеровог доба није створио ни један други народ. Наши швајцарски лекари и болничарке, који су се вратили из балканских ратова, о Србима су нам говорили са симпатијом и хвалом. Из таквих сведочења ми морамо да формирамо наше мишљење, а не из необјективне хушкачке ратне штампе".

Професор за француску књижевност на ЕТХ -Цирих, Паул Зајпе, у предавању "Данашњи догађаји са становишта Романске Швајцарске" (1915).

"Зар нам борба коју велике нације воде за светску владавину не би требало још јасније да покаже да се

мале земље морају осетити повезане посебном заједницом интереса? Нико не зна шта нам будућност може донети, како међу овим малим земљама нема ниједне чија независност не би била у опасности. Зато такође не разумем неограничено омаловажавање или чак анимозитет који се у Швајцарској понекад изражава према Србији. Ја то себи могу да објасним само утицајем клеветничког рата у штампи који је већ годинама водила одређена јеврејско-немачка штампа против овог народа, који је баш сада истом дао тако сјајне доказе храбрости. Да ли би требало да постоји уверљив разлог за то да ми Швајцарци желимо уништење српског народа? Ако желите да упознате његову вредност, онда прочитајте код Ранкеа опис херојских борби у којим је овај народ, сасвим упућен на сопствену снагу, изборио своју независност и збацио турски јарам. Његова храброст од тада није се смањила и није ли истом баш сада доказао, пошто је издржао три страховита рата један за другим. За људе који на такав начин знају да се бране, требало би осећати поштовање... 'Народ свињара', каже се само. Па како су некад називали Швајцарце? Народ кривара! То је био исти презир великих господара, истих непријатеља. Разлика је само у томе да су Срби против себе имали уместо неколико хиљада, које смо ми имали код Земпаха и Моргартена, неколико стотина хиљада. Постоје велике сличности између некадашње Швајцарске и данашње Србије. Ја сам имао прилике да се уверим у то, када сам са овим народом живео две године у озбиљном часу његове историје. То су горштаци и сељаци једноставних обичаја и ратничког духа. Они су заиста заслужили право на опстанак... Ми желимо одржање праведне равнотеже, да се сваком поједином народу обезбеди његово место под сунцем, могућност за слободан развој његових снага. Опасност која нама прети, јесте та да било који народ, који год то био, дефинитивно влада светом...."

Гоноске Комаи

ЈАПАН СРБИЈИ

О ти земљо жеља узвишених
Твоја воља силна и огромна
Повија се чак до земље црне
Тражећ искру величине бајне.

Као бистри планински поточић,
Што извире у глечеру даљном
И вијуга кроз планинско жбуње
Журећ трудно самохраној дољи.

А у путу силе скупљајући
Постав тако силнијем таласом
Хита журно силном океану
Раван њему и силом и снагом.

*"Југословенски дневник,,
Суботица, 7. децембра 1930.*

Енглеz о Србима

"Изгледа да не знамо, да недалеко од наше престонице (Лондона) - нека два дана путовања железницом - налази се још једна неразвијена земља, ванредно плодна и врло богата, чија је историја чудноватија од ма какве вилинске приче - бајке, а народ је јуначке расе и патриотски, који може једнога дана потрести целу Европу,,

Ова књига, коју је Херберт Вивијан написао о нашој отадзбини зове се "Србија: рај сиромашног човека,,

(Снимак из београдског листа

"Поглед,, за 1897)

„Убијају један народ. Где? У Европи. Постоје ли за то и сведоци? Постоји један, а то је читав свет. Виде ли то и владе? Не.”

Ове речи је изговорио Виктор Иго у француском Сенату у августу 1876. године, а након тога и записао цео говор под насловом „За Србију”..Иначе је његов говор био изазван једним од покоља над Србима од стране Бугара, између осталих недаћа које је видео путујући кроз наше земље у оно време.

"Врло, врло, врло поштен народ. Ваш свет, који сам досада тако мало прилике имао да упознам, одушевио ме је и остаће ми у вечној успомени."

Херман Геринг

Ђузепе Гарибалди (1807-1882), италијански револуционар и борац за уједињење Италије, у време Невесињског устанка 1875. изјавио је да би се борио са Србима, само да није превише заузет сопственом борбом за Италију. Непроверен податак је да је Гарибалдијева бака по мајци била Српкиња.

Тада је (1875.)на страни Срба ратовао и један одред Гарибалдијеве војске под командом Целза Церетија.

Италијан Ђузепе Барбанти Бродано, адвокат из Болоње, добровољац, стигао је у логор у Бадовинце, у којем је, као у митском Вавилону, споразумевање добровољаца текло на свим могућим европским језицима. Барбанти се борио на дринском фронту. После рата написао је своје успомене под насловом „Гарибалдинци на Дрини”. Та књига је велика потврда колико је заволео српски народ, па је тако и остао запамћен као један од највећих пријатеља којег су Срби икад имали.

Арчибалд Рајс

(Хехтзберг у Бадену, 8. јул 1875 - Београд, 8. август 1829)

Чујте Срби [1. јуна 1928.]

Био сам с вама када сте били у невољи. Делио сам с вама патње и да бих то могао, жртвовао сам сјајан живот и веома лепу каријеру која је много обећавала. Заволео сам вас, јер сам на делу видео ваше људе из народа у биткама и пресудним тренуцима, када се препознаје истински карактер неке нације. Заволео сам вас и због жртава које сам ради вас поднео, јер за људе и ствари се у толико јаче везујемо у колико нас то везивање кошта жртвовања.

Видео сам вам, међутим, и мане, мане које су се ужасно исказале после рата. Неке ваше мане ће, ако их не отклоните, бити погубне по вашу нацију. Не бих вам био пријатељ ако не бих повикао "чувајте се" и ако вам не бих, уз врлине, које су истинске и лепе, указао, као у огледалу, на ваше лоше стране.

Ваша нација је имала веома лепу прошлост, после које су уследили дуги несрећни векови. Пошто сте основали велико царство, које је, судећи по ономе што је од њега остало, много обећавало и у своје доба било напредно попут западних царевина и краљевина, пали сте под превласт Турака, затим и у њихово ропство.

Ипак, упркос свим тим невољама, веома је мало ваших вољених покушало да избегне тај грозни положај прихватањем муслиманске вере. Велика већина ваших предака је, и поред дуготрајних патњи, остала одана старој вери и није хтела да повије врат пред окрутним туђином.

Народ вам је храбар и његова храброст често сеже до јунаштва. Могу то с правом да кажем, јер сам гледао ваше војнике, а они су били ништа друго до сам народ, у скоро свим биткама Великог ослободилачког рата.

Народ вам је родољубив. Не знам ни за један народ у којем легендарни национални јунаци толико живе у народној души као код вас.

Претворили сте своју религију у народну цркву, боље рећи у народну традицију. Међутим, ви нисте религиозни. Нисте могли да прихватите Бога какав је у Библији, претворили сте га у вечног и свемоћног главара свог народа. Ако бих могао да у овој области употребим тривијалан израз, радо бих рекао да ваш "бог" носи оклоп и браду Краљевића Марка, шајкачу нашег ратника са Цера и Јадра, Кајмакчалана и Доброг поља.

Ваш народ је гостољубив.

Народ вам је демократичан, и то заиста демократичан, а не на начин политичара. Међу вашим људима човек се цени онолико колико је човек, а не по ономе што су од њега учинили одело и титуле. Ваш народ зна за самилост и понекад је такав у тренуцима када се човек не нада да ће код њега наћи ту лепу људску особину. Народ вам је поносан, али не и охол. Најзад, ви сте бистар народ, један од најбистријих које сам за живота видео.

Погледајмо сада мане нашег народа.

Нисте велики радници. често одлажете за сутра, чак и за прекосутра, оно што бисте могли да учините данас. Последица је да се то, често, никада и не уради. Колико сте само личних и, још горе, колико сте

губитака по своју земљу поднели због тог олаког дангубљења! Треба, ипак, рећи да се код вас тај недостатак радне енергије објашњава на два начина. Најпре, под турском влашћу вам је и најтежи рад мало користио. Од њега се богатио само ваш угњетач. Током векова навикли сте се да радите само онолико колико је неопходно. Затим, земља вам је толико плодна. Уз веома мало рада имате што вам је потребно за живот.

Једна од врлина која је код многих међу вама ишчезла јесте захвалност.

Постали сте страшно незахвални. Многи међу вама су веома богати и немилице троше да би се истакли и из забаве, али када ваља показати захвалност према онима који су се жртвовали, ништа не дају, ама баш ништа. Ваше вође нису још, за ових десет година колико је прошло од завршетка рата, свечано обележиле ни један од оних великих догађаја којима дугујете слободу и величину земље. Јасно је, такве свечаности би биле незгодне већини ваших садашњих вођа зато што они, док вам је земља била у смртној опасности и кад се требало жртвовати, ништа нису учинили за њу, већ су се само бринули како да склоне на сигурно своју драгоцену личност, чак су неки искористили несрећу отаџбине да би се обогатили.

Шта сте учинили за своје ратне инвалиде? Од свих земаља које су учествовале у рату ваша се најгоре односи према њима. Док неколико стотина ваших бивших министара, саможивих политичких професионалаца, који, у већини случајева, ништа нису учинили за отаџбину, већ обилато напунили џепове, сређује себи исплаћивање "пензија" које вас коштају небројених милиона, инвалиди вам могу умирати од глади.

Ваш човек из народа, сељак, неискварен утицајем професионалних политичара, није подмитљив. "Интелигенција" вам то јесте, и то од најситнијег чиновника са или без дипломе, до министра. "Интелигенција" Србије скоро ништа није учинила за своју земљу и једина јој је брига била да своје драгоцене чланове склони на сигурно.

Вративши се у отаџбину после победе, у којој нису учествовали, ваши интелектуалци су тежили да управљају свим пословима. Сељаци њима нису ништа значили иако су чинили огромну већину у Србији, а војници, творци победе, за њих су били "простаци", добри да млате непријатеља и гину, и ни за шта друго.

Као и сва неморална бића, и интелигенција се диви сили, чак и када се највише злоупотребљава. То ју је навело да се, после рата, скоро одмах помири са најгорим непријатељима своје земље, са Немцима.

Уместо да делује позитивно ваша интелигенција је деловала негативно. Уместо да гради, она је разграђивала. Она је жариште трулежи и искварености, од чега толико трпите. Ако јој допустите да настави, земља вам је изгубљена.

Ваш народ је велики љубитељ политичких или боље речено, страначких вођа.

Са све надмоћнијим ступањем на власт интелигенције, појављују се људи који схватају каква се лична корист може извући из ваше склоности за страначку политику. Они стварају занимање од искоришћавања ваше склоности за страначку политику, па сада имате професионалне политичаре који на томе зарађују за живот. Ма, шта говорим – они згрћу богатство.

Тако су вам политичари искварили земљу.

Обичаји професионалних политичара прво искорењују врлине српског тла. А, на несрећу, политичари су вам свемоћни. Политика се меша у све и свуда управља. Укаже ли се неко место у власти, било оно важно или осредње, свеједно, о избору не одлучују заслуге кандидата, већ политичке везе. Може он бити и највећа незналица, најнечаснији човек, ако је "штићеник" политичара-странчара странке на власти, победиће и човека најквалификованијег и у стручном и у моралном погледу.

Функционери су вам, по правилу, најгорег квалитета. Често нису ни способни да обављају посао који се тражи од места које заузимају.

Посебно добро познајем вашу полицију јер сам, на своју несрећу, неко време сарађивао са њом. У полицију су вам политичари поставили људе кажњиване због крађе и других злодела. Ваши полицајци су, посебно у Јужној Србији, крали од народа и отимали новац. Пријавио сам то вашим властима, али ти полицајци-злочинци, који су истовремено били и странчари, нису били кажњени, а мене су толико извређали да сам био принуђен да поднесем оставку.

Када стигну до министарског положаја, ваши политичари постају толико охоли да је то скоро смешно.

Опасан ветар вам захвата омладину и гаси онај прочишћавајући родољубиви пламен. За већину ваше садашње омладине родољубље се састоји од неке врсте зависти пуне мржње. Завиде земљама које су богатије или моћније од њихове и том понижавајућем осећању накарадно дају оно лепо име родољубље.

Савремени младић сматра да није његово да обезбеђује живот држави, него да је држава дужна да њему прибави све како би он могао да води што је могуће пријатнији живот. Отуда и она јурњава младих за функцијама. Сви би да буду чиновници, и младићи и девојке. Видите, млади оба пола јако добро знају да сада у вашој земљи није потребно никакво знање или способност да би неко постао чиновник, потребно је само да га погура неки посланик, министар, или утицајни политичар-странчар.

Данашња омладина ће вам одлучно рећи да нипошто не жели да гине, јер јој то ништа не доноси. Зна она из искуства, гледала је то својим очима, и како они који су се жртвовали, код вас, у вашој модерној Србији, добијају само ногом позади.

Немојте дозволити да ваша лепа душа пропадне у том ђубрету које се на њој наталожило нарочито после рата. Нација која је, попут ваше, одолела вековном ропству, која се повукла преко Албаније и која је, изгнана из своје земље, али не и поражена, успела да се врати на своја огњишта као победник – не допушта да је пођарми шака себичних и подмитљивих политичара, гнусних шићарција, презира достојних забушаната и злочинских профитера и зеленаша.

Другови!

Косово!

Косово!"

Војници су стајали и зурили у њега. Онда су видели како сјахује, скида шапку, ставља је на груди и преко ње укршта руке као када се човек моли. Није ништа говорио, само је повио главу. А онда војници, један за другим, поскидаше своје капе, свише главе и остадоше као и пуковник у молитви. Видело се како се пушке са блиставим бајонетима спуштају и хиљаде људи како се свијају и љубе свету земљу.

"А коњаник (Милош Обилић) продужи према Мурату, који кад виде да се ка њему упутио, одапе на њега стрелу, а после тога још једну, али коњаник се на то не обазираше продужи својим путем, оборена копља, и свом снагом тако подбоде коња, да овај скочи на оклопе што их Мурат имаше и све их проби, а сам врх копља забоду му се у бок добрих четири прста и опако га завитла и баци на тле као да је мртав, иако то још сасвим није био."

Непознати каталонски писац, почетак XV века

"Они који се одушевљавају Карађорђем причају да је Наполеон једнога дана, окружен својим дворанима, упитао:

- Ко је данас највећи човек на свету?

- Ви, сире.

- Не. Карађорђе. Зато што ја добијам победе редовном војском и топовима, док их он добија само својим мачем уз помоћ народа."

Ђузепе Барбанти Бродано (Италија), 1876.

"Био је ту један професор, резервни официр као и већина његових колега. Он је са својим пуком марширао по страшној врелини и по тим ужасним македонским сеоским путевима. Марширали су километар за километром битка је била у пуном јеку, чули су се топови бедник би био онај ко прилегне. Професора су страшно болела стопала, била су као крваво месо. Онда је један војник рекао:

- Драги капетане, мора да је гадно ићи овако много на таквим ногама; ти ниси навикао на пешачење, овако као ми војници.

Професор је одговорио:

- Брате! Не ходам ја ногама; да ходам њима, одавно бих се срушио у јарак!

- Па чиме то један учен човек хода? – упита војник.

- Вољом, пријатељу – одговори професор.

И онда су обојица наставили, али војник је мислио да ипак не би било од штете да капетана ухвати под руку.

- Јер ја имам и воље и ноге. – рече.

- Ја сам сељак."

Хенрик Аугуст Ангел (Норвешка), 1913.

"Пуковник, два капетана, четири поручника, један каплар и два редова сели су за сто с нама. У Србији, изгледа, не постоји глупа традиција да дружење официра и војника разара дисциплину. Много пута смо у ресторанима приметили како обичан војник или подофицир приђе столу за којим седе официри, салутира у ставу мирно, а затим се рукује са свима редом и седне. И овде је наредник који нас је послуживао за столом сео с нама да попије кафу и био нам званично представљен."

Џон Рид (САД), 1915.

"Међутим, научио сам да мало читам србски, или када сам на улици, стално се вежбам у изговору слова у фирмама на трговинама, често на задовољство пролазника. Ономад сам гласно срицао фирму једног трговца ножевима и шеширима са знаком анђела, када ми шегрт једног обућара, који ми се приближи, можда из љубопитства, исправи једну велику грешку и одржа читав говор од кога не разумедох ни једно слово. Рекох му: Falla brati (хвала брате), па се опростисмо са највећом учтивошћу."

Бузене Барбанти Бродано (Италија), 1876.

"Један дан раније пало је неколико бомби у близини једног италијанског логора и Италијани се разбежаше. Једна чета гладних Срба са највећом присебношћу искористи ту прилику да покупи из напуштеног логора сав хлеб и све остало што је било за јело, а доцније су говорили како би желели да аероплани тако долазе сваки дан."

Флора Сандес (Енглеска), 1917.

"И у најсиромашнијој кући нађу се гусле за пратњу и надахнуће певача. Калуђер у дну свог манастира изговара неку побожну легенду, пратећи сваки стих плачним звуком гусала пастир дубоко у шумама и планинама тако слави подвиге хајдука и јунака из прошлости жене на извору, жетеоци у пољу, берачи за време бербе грождја, војник који се вратио са бојишта, сви састављају песме..."

Тај смисао за лепо жив је данас колико и пре два века. Хрвати су, да би сами себе бодрили, певали громогласно србске песме свог генерала, када су следили бана Јелачића у походу против својих некадашњих савезника Мађара."

Шарл Иријарт (Француска), 1856.

Срби имају једну достојну дивљења врлину, која је уосталом сасвим честа код Словена, они верују у снагу разлога и права, према речима апостола они се надају противно свим надама.

Ернест Дени

Слобода или смрт! Велики закон и још већи идеал, за велика времена и велике људе. Да је и дело било у складу са идеалом, уверио сам се када сам са генералом Михаиловићем бранио и ослобађао српске крајеве. Нисам имао прилике да пречесто сретнем велике људе. Један од великана, мој добри и никад прежаљени Чича, живеће у мени све док ме буде било. Гледао сам га са свих страна које могу да осветле дух и добра воља, увек у тешким приликама, кад се све верније види и упамти. Било да је прах пред очима, смрт вреба или неправда боли, он је увек био велики... У ноћи, 18. августа 1943, спустио сам се падобраном на падине планине Чемернице, где су ме дочекали људи-цинови и одвели ме своме генералу. Преда мном је стајао кротки праведник, прав као храст, проседе браде, продорних очију, благих као плаво небо, с искреним осмехом на лицу и радошћу у срцу. Ни по оделу, ни по начину живота, између њега и његових људи није било разлике у ма чему. Тога часа, осетио сам човека рођеног за друге, који се више брине о ближњим својима, међу њима и о мени, него о самом себи.

Од тада смо делили, заједнички, и добро и зло, увек у покрету између живота и смрти, заседа и изненађења. Још и сад чујем његов благи, братски глас: "Све ће бити добро, Бошко. То име добио сам у његовој герили. Присебност, храброст и сналажење током свих операција красили су генерала Михаиловића. У том витешком срцу, лежале су и све велике људске врлине, међу њима и ратно

честољубље и ретка хришћанска самилост. Зато Чича није, зарад своје славе, пред страшне нацистичке чељусти бацао децу Србије никада, кад би он сам у томе могао да их замени. Штедео је невину крв и клонио се безнадежних битака по сваку цену. Није хтео да својој слави друге жртвује и да своју славу зида на хиљадама невиних и непотребних гробова. Током тешке зиме 1943. године, заједно смо се пробијали кроз долине смрти. А већ тада, у долинама Техерана, Радио-Лондон је славио човека који је у Југославију послат с мисијом да ослободилачки рат претвори у братоубилачки, а на рушевинама демократске државе подигне комунистичку Ћеле кулу. Кад смо се 1944. растали у братском загрљају и војничком осећању, био је насмејан и поред срамотних техранских одлука. Дубока туга је, ипак, сенчила Чичине очи, јер смо већ слутили какви се дани ваљају иза брда. Шта је дошло с издајом верног савезника и поклањањем Југославије белосветском комунизму познато нам је свима. Наступио је рај, али пролазни и варљиви рај, за крволоке, а ропство, беда, тамнице, логори и лудачки експерименти сручили се на несрећни народ. Историја све исправља и мртве праведнике диже из гробова. То историја и ми сви преостали дугујемо генералу Дражи Михаиловићу, великом јунаку, верном савезнику, издатом мученику и ретком праведнику.

(Валтер Менсфилд, из говора америчким Србима, на Видовдан 1953.)

Карло Велики је 805. године, да би што ефикасније онемогућио одбрану Срба (у централној Европи), установио *Limes sorabicus*, појас у коме се оружје није смело продавати Србима. Овај *limes* није представљао етничку границу. Да нису били баш лак плен сведочи и наредба Карла Великог из 807. године, у којој се каже: ако нас нападну Чеси, треба у борбу да ступи трећина војске, а ако нападну Срби, онда сва војска.

Петер Хандке

Париз – Признајући албанску државу Косово, Европа је дефинитивно изгубила срце, написао је Петер Хандке, аустријски писац који живи у Француској, у данашњем издању дневника „Фигаро“.

„Признајући албанску државу Косово, Запад је једним јединим смртоносним ударцем одузео српском народу на Косову домовину и учинио од њега заточенике и избеглице у сопственој земљи“, написао је Хандке у веома емотивном тексту.

У тону којим је изразио дубоки осећај неправде нанете Србији „признањем албанске државе Косово“, он је констатовао да је „наша цењена Европа дефинитивно изгубила срце“. „Признајући албанску државу Косово, самопрокламовани лекари западне хемисфере су у великој мери стали на страну једног болесника против другог“, навео је аустријски писац у јасној алузији на шефа француске дипломатије Бернара Кушнера, лекара по образовању.

Признајући албанску државу Косово, ови лекари су погазили Хипократову заклетву и показали да су лажни лекари, додао је он.

Хандке је истакао да су западне државе, „признајући албанску државу Косово, протуве које су претходно бомбардовале и уништиле српску Југославију, примиле у своје редове једну државу протува пар екселанс“ „Плачимо сви који нисмо пристрасни и чије су намере добре са српским народом коме је одузето Косово“ (Косово написано ћирилицом), навео је Хандке. „Волим многа места у Србији, али

мислим да су ми Кремна најомиљеније. И ако икад будем могао, тамо бих саградио кућу. Не због пророчанства, не знам о томе. У Кремнима има много дрвећа и неке дивне енергије. Ту је у близини и пруга, возови из Србије, Босне, с мора. То је средиште Европе, желудац Европе. То су Кремна и ту бих волео да будем.“ Тако је аустријски књижевник светског гласа и проверени пријатељ Србије **Петер Хандке** у недавном интервјуу „Политици“ говорио о селу Кремна код Ужица. О тој души, словенској, српској и руској, о Небеском царству словенског духа најубедљивије сведочанство је оставио ПРОРОК СА ИСТОКА, **Фјодор Михајлович Достојевски** у "Дневнику писца".

Разматрајући интриге које су окружиле главног стратега словенске војске из 1876. године, генерала Михаила Г. Черњајева. Њега је 1876. године Милан Обреновић именовao за главнокомандујућег српске војске, а руске офицере добровољце за команданте крупнијих српских јединица. " Нас Русе са Словенима не треба ништа да разједињује – писао је Достојевски. – Постоје две Србије: Србија горњих слојева - ватрена и неискусна, која још није живела и стварала, али већ са партијама и са интригама које понекад достижу такве размере каквих нема ни код већ политички развијених и већих нација.

Упоредо са том Србијом постоји и – Србија народна која баш Русе сматра својим спасиоцима и браћом, а руског цара својим сунцем, она Србија која воли Русе и која им верује. И на крају ћу рећи: неће много времена проћи и јавиће се спасоносна реакција, јер су већина Срба ватрени патриоти. Они ће се сетити Руса који су дали живот за њихову земљу... Велики руски дух ће оставити своје трагове у њиховим душама, а из руске крви која је проливена у Србији израшће и српска слава. И Срби ће се уверити да је руска помоћ била несебична и да Руси гинући за Србију нису имали намеру да је освајају."

Хтели бисмо да изађемо негде, на велики трг, на раскрсницу, да зауставимо саобраћај, закочимо град, задржимо сваког пролазника у месту... Убијен је један човек, али је извршена егзекуција над целим човечанством... Михаиловић је пао, а његова смрт је масовна смрт, смрт онога што је у човеку, истовремено, људско и божанско. Нека зазвоне звона свих цркава! Нека зазвоне, али тако јако да им срца пукну. Нека настане тишина. Нека се угаси сунце. Шапатом се, у тмини, молимо за умрлу човечност.

Новине су недавно објавиле фотографију овог мученика слободе у оковима. На њој је имао продоховљене црте лица, урезане болом, окамењене. Не заборавимо га ми – Пољаци. Могу да га забораве народи који су се, за трајање овог рата, специјализовали у трговини другим народима. Ми – не!

Али ако би, упркос нашој очајничкој вери, требало заиста да пропадне човечност, њене последње црте неће сачувати фотографски апарат, него Вероникина марама*, најсветлија, бела и крвава марама. Трагични негатив. Клише смрти.

(Писац Зигмунд Новаковски, "Wiadomosci", Лондон)

Свет се тресе из темеља. Генерал Михаиловић, часни југословенски родољуб, пао је као жртва и мученик пред ноге победоносне комунистичке инвазије са Истока. Освајачи су већ у пуном замаху да задаве хришћанство у Југославији. Будимо поштени и храбри, па признајмо жалосну истину онакву каква је.

("The Catholic Times", Лондон)

Није ово први пут, рећи ће нам енглеска господа, кад су људи издали своје пријатеље, да би умилостивили своје непријатеље. Ипак, жалосна је судбина, кад је председник Владе, који је за европску слободу 1940. урадио више од иједног појединца, могао прогутати најсрамнију, најнесрећнију, најјефтинију и сигурно најфаталнију заблуду у аналима британске дипломатије. Признајући све ово, они ће додати да је, на крају крајева, господин Черчил часно и покајнички дотакао грешку, а за великог човека је и то доста. Али, они се морају и запитати: Шта се деси са свим другим гласовима, који су о слободи били тако гласовити 1940. године? Зашто су сада толико неми носиоци наше националне савести? Иако ово пишем са Алпа, где се вечна поезија меша с лепотама језера, мене ипак даве магле енглеске хипокризије. Можда се господин Пристл вратио микрофону. Можда господин Мартин Кинсли није заборавио кад је минхенско клање Чехословачке назвао злочиним. Можда је неко уденуо тањи крај принципа у међународну политику часописа "Економист". Било је међу њима људи који су некад знали и рекли шта је шта. Јавно мњење тражи и њихово мишљење о убиству генерала Михаиловића. Сад већ можемо на прсте да пребројимо те правичне људе са левеце. Господин Коланц, лорд Беверик и лорд Пакенхам, с малим бројем других... Шта се збива са енглеском савешћу кад и "Тајмс" одобрава пресуду? Ја ћу само дићи косу на глави уредника ако их подсетим на савет који су дали Чесима, а који је гласио: жртвујте себе за добро Немаца. Сличан савет дали су и Пољацима: да се жртвују за добро Руса. А Грцима и Југословенима: да се мирно предају тим истим добротворима. По примеру Понтија Пилата, "Тајмс" самом себи поставља питање: "Шта је истина?" А, затим, он је, као и Пилат, довољно обазрив да опере руке. Све је у реду, јер сада већ знамо где смо. Ако, ипак, желимо да будемо спасени, јер је ово заиста питање Спаса, ми смо дужни да препознамо непријатеља међу капијама наше сопствене савести. Једна стара формула открива нам путеве којима грех долази. Они могу бити и чињење и нечињење. Зато сви ми, који смо се последњих година бавили политиком или публицистиком, запитајмо своју савест: Да ли смо сасвим недужни за крв овог праведника?

("Time and Tide", Лондон)

Где су сада громови, кроз које су некада говорили пророци? Где је глас који човечански зацвили над судбином нејаких, кад их газе, и добрих, кад их вређају? Где су речи оних који ватру пречисте, да би из праха мученика васкрсла армија феникса, како бисмо свет одбранили од силе, а слово пророка од заорава? Кад силни греше, грешни су неми. Зато, прво са осећањем стида, а затим с молитвама – поздравимо Србина и Јунака!

(Јеврејски песник Леон Аронсон)

Милост је знак слабости у свету политичких пигмеја. Генерала Михаиловића више нема... Британска влада опрала је своје руке, као што је то рађено пре две хиљаде година. Чудовишне ствари десише се Михаиловићу. Током рата, Немци су уложили све силе да би га смакли са света. И што ни Адолф Хитлер није могао, то је сада за њега урадио овај сулуди свет. Што је Михаиловић дочекао јуче, то ће сутра многи доживети.

("Palestine Post", Јерусалим)

Убиство генерала Михаиловића не чини част нашем веку. Наш век постаје још мизернији баш зато што је Михаиловић издат и напуштен од Савезника на чијој је страни био и од којих издају никад није очекивао.

("La republique", Истамбул)

Исток и Запад, источна и западна оријентација, стали су један против другог у београдској судници. Ни о чему другом није се радило. И зато је генерал Дража Михаиловић морао да умре. У хиљадама сељачких домова, запалиће се данас кандила испод иконе српског Светитеља Саве, а за покој душе убијеног Мученика. Народни херој, иако мртав, биће далеко јачи него што је то икада за живота био или могао бити у свету велике неправде.

(Ј. Алтмајер, "Hamburger Echo")

- Хало, госпођо. Да ли сте срећни?

- С ким имам част?

- Ја сам официр Америчке војске. Један од стотина који смо живи захваљујући српском генералу кога више нема. Могао бих вам се, госпођо Рузвелт, представити као мајор Фелман, као пуковник Роберт Мекдауел, као поручник Роџер, као пуковник Алберт Сајц... Сви смо једнако огорчени, осрамоћени и несрећни.

- Да, заиста је страшно. Била сам и ја много тужна када сам јутрос у новинама прочитала да је стрељан генерал Михаиловић.

- Америка је саучествовала у злочину.

- Није истина. Мој покојни супруг је изузетно поштовао генерала Михаиловића. Черчил и Стаљин су виновници промене наше политике.

- И ви, лично, госпођо Елеонора. Ви сте вашег болесног мужа, а нашег Председника, крај самртничке постеље, убеђивали у истинитост лажи Титовог интриганта, а вашег кућног пријатеља, Луја Адамича. Ви сте уверавали нашег Председника у тачност ступидних изјава сенатора Пејпера да је комуниста Тито југословенски Џорџ Вашингтон...

Државни тужилац:

-Ви сте, оптужени, и као полицијски пуковник и као шеф Гестапоа у окупираној Србији, свакако одржавали тесне везе са већ осуђеним и погубљеним издајником Дражом Михаиловићем. Објасните суду вашу сарадњу са њим.

Оптужени пуковник др Фукс.

-Никада Гестапо, чији сам шеф стално био, није имао никакве везе са генералом Михаиловићем. Штавише, ми смо Михаиловића увек сматрали за непријатеља Рајха број један. Зато су сви припадници Михаиловићевог покрета од стране Гестапоа прогањани без милости.

Државни тужилац:

-То је неприхватљиво.

Оптужени пуковник др Фокс:

-Ја сам официр од части. Од начела истине не смем одустати ни по коју цену живота, који је сада у вашим рукама. Од Хитлера па до нашег последњег војника на Балкану, генерала Михаиловића и његове герилце сматрали смо највећом опасношћу по нас. То је покрет који је Немцима задао највише зла и који...

Државни тужилац:

-Доста ! Ни речи више. Захтевам, другови судије, да се претрес одмах прекине и да суђењу овом злочинцу више не присуствују страни дописници.

Председник Суда:

-Захтев државног тужиоца се усваја.

(Београд, децембар, 1946.)

Државни тужилац:

-Немачки Рајх није могао из Србије извлачити храну, јер вам то нису допуштале наше партизанске борбене јединице.

Оптужени Франц Нојхаузен:

-Као шеф немачке привреде у окупираној Србији, одлучно и одговорно изјављујем да ми партизани и комунисти нисмо ни осећали. Ако су наша складишта била стално нападана, пљачкана и уништана, то је била кривица Михаиловићевих људи а не партизана. Они су испред нас затварали све путеве до села и ризница, те тако спречавали и сваки немачки извоз из Србије.

Државни тужилац:

-Ви нисте само ратни злочинац, него и битанга. Одузимам вам реч.

(Београд, децембар, 1946.)

Државни тужилац:

-Само у селу Јајинци убили сте више од стотину хиљада заробљених партизана и комуниста.

Оптужени генерал Мајснер:

-Не знам тачан број, али мислим да претерујете. Врховна команда Југословенске војске потписала је била капитулацију, али је овдашњи неодговорни људи нису поштовали и они су криви за наше репресалије. При том, нарочито истичем герилу генерала Михаиловића. Не знам колико је Срба погубљено у Јајинцима, али знам, као главнокомандујући за целу Србију, да су свуда, од десет стрељаних, њих девет били борци или помагачи ребела Михаиловића.

(Београд, децембар, 1946.)

Слобода или смрт! Велики закон и још већи идеал, за велика времена и велике људе. Да је и дело било у складу са идеалом, уверио сам се када сам са генералом Михаиловићем бранио и ослобађао српске крајеве. Нисам имао прилике да пречесто сретнем велике људе. Један од великана, мој добри и никад прежаљени Чича, живеће у мени све док ме буде било. Гледао сам га са свих страна које могу да осветле дух и добра воља, увек у тешким приликама, кад се све верније види и упамти. Било да је прах пред очима, смрт вреба или неправда боли, он је увек био велики... У ноћи, 18. августа 1943, спустио сам се падобраном на падине планине Чемернице, где су ме дочекали људи-цинови и одвели ме своме генералу. Преда мном је стајао кротки праведник, прав као храст, проседе браде, продорних очију, благих као плаво небо, с искреним осмехом на лицу и радошћу у срцу. Ни по оделу, ни по начину живота, између њега и његових људи није било разлике у ма чему. Тога часа, осетио сам човека рођеног за друге, који се више брине о ближњим својима, међу њима и о мени, него о самом себи. Од тада смо делили, заједнички, и добро и зло, увек у покрету између живота и смрти, заседа и изненађења. Још и сад чујем његов благи, братски глас: "Све ће бити добро, Бошко. То име добио сам у његовој герили. Присебност, храброст и сналажење током свих операција красили су генерала Михаиловића. У том витешком срцу, лежале су и све велике људске врлине, међу њима и ратно честољубље и ретка хришћанска самилост. Зато Чича није, зарад своје славе, пред страшне нацистичке чељусти бацао децу Србије никада, кад би он сам у томе могао да их замени. Штедео је невину крв и клонио се безнадежних битака по сваку цену. Није хтео да својој слави друге жртвује и да своју славу зида на хиљадама невиних и непотребних гробова. Током тешке зиме 1943. године, заједно смо се пробијали кроз долине смрти. А

већ тада, у долинама Техерана, Радио-Лондон је славио човека који је у Југославију послат с мисијом да ослободилачки рат претвори у братоубилачки, а на рушевинама демократске државе подигне комунистичку Теле кулу. Кад смо се 1944. растали у братском загрљају и војничком осећању, био је насмејан и поред срамотних техранских одлука. Дубока туга је, ипак, сенчила Чичине очи, јер смо већ слутили какви се дани ваљају иза брда. Шта је дошло с издајом верног савезника и поклањањем Југославије белосветском комунизму познато нам је свима. Наступио је рај, али пролазни и варљиви рај, за крволоке, а ропство, беда, тамнице, логори и лудачки експерименти сручили се на несрећни народ. Историја све исправља и мртве праведнике диже из гробова. То историја и ми сви преостали дугујемо генералу Дражи Михаиловићу, великом јунаку, верном савезнику, издатом мученику и ретком праведнику.

(Валтер Менсфилд, из говора америчким Србима, на Видовдан 1953.)

Србија је много пута у својој историји, чешће на своју невољу него на срећу, била у средишту европске и светске пажње.

Можда и несразмерно много спрам своје тренутне величине, економске моћи, броја становника. О њој су писали, певали, говорили, за одбрану њену апеловали највећи.

Много је оних који знају да је славни Петар Иљич Чајковски 1876. компоновао Српско-Руски марш, као свој допринос словенском оружју у тадашњем Српско-турском рату.

Међутим остало је мало познато да је у то време и Фридрих Ниче, у славу српских ратника за слободу, компоновао свој Српски Марш.

Каснији редактори Ничеових дела и самопрокламовани чувари оставштине преименовали су, постхумно, тај марш у нејасно Словенски, а затим га и потпуно сакрили иза неког безличног Опус број...

Године 1997, тачно 120 година касније, Ничеов сакривени Српски марш изведен је први и једини пут у београдском СКЦ-у у извођењу пијанисткиње Деане Патаковић.

И велики француски песник Гијом Аполинер опомиње ратне 1917, годину дана пре своје смрти "Познато је да Аустријанци спроводе систематско разнорођавање, један од најзлочиначких и најнеобичнијих подухвата у овом

рату. Православну веру сузбијају насилно, често и срамно, у корист католичке вере, чиме се до извесне мере објашњава зашто је папа ћутао у својој

ноти зараћеним странама. И национални језик је изложен прогонима, као и вера. Ћирилско писмо је забрањено, прогони се проширују и на националну књижевност. Свуда су заплећене збирке националних песама а за оне који их скривају следе строге казне..."

На мировној конференцији у Версају 1919. када је озваничен завршетак Првог светског рата, Жорж Клемансо је рекао

"Приликом закључења ове наше конференције мира, ја морам-пре него што сићем са овог подијума -

да изјавим своје велико жаљење што са политичке позорнице света нестаје једно велико историјско име " СРБИЈА "

ИЗВОР:

<http://www.pravoslavnasrbija.com/forum/index.php?PHPSESSID=37fddk4o69ru5eqocmibf656m3&topic=944.msg3847#msg3847>